

KRÖNIKA av Erik Törner

Tibetexpert på IM, Individuell Människohjälp

Människor i lågor – så inleddes ett nytt år i Tibet

”SJÄLVBRÄNNING INNEBÄR att den som försöker ta livet av sig, sätter eld på sig själv med hjälp av någon form av brandfarlig vätska. Åsynen av en brinnande människa är mycket påträngande och därför är detta en självmordsmetod som ofta används som en politisk protesthandling.”

(*Wikipedia, februari 2012*).

ÅSYNEN är mycket påträngande. Jag tittar på filmen. Den är lågupplöst och pixlad, taggig, oklar. Men att en människa går nerför en gata är helt klart. Hon, för det är en hon enligt bildtexten, ropar något. Sen börjar hon brinna. Kameran skakar till. Hon brinner allt häftigare, men hon fortsätter gå. Och det som känns allra mest obehagligt är att hon verkar fortsätta ropa trots att hon brinner, en ramsa, monotont om och om igen.

Sen faller hon och det tystnar, kameran skakar och YouTube-loggan dyker upp med tips om andra filmer från tibetanska självmordningar. Relaterad information kallas det visst – relaterade självmord är vad det är.

Självmordningar.

Jag vet ju vad det är jag klickat på, jag vet att det är en tibetansk nunna som utför en alltigenom desperat handling – hon tänder eld på sig själv för att synas och höras. Det är inte våld mot någon annan än henne själv, och går därför – hyggligt – ihop med ickevåldsprincipen.

Hur hamnade vi här? Hur hamnade Kinas politik i Tibet i en så påträngande återvändsgränd?

Svaret kan bli långt, det kan sökas tillbaks i den fluktuerande relationen mellan de båda folkslagen – tibetanerna på högplatån i väst och Han-kineserna i det tätbefolkade låglandet i öst. Den relationen har haft många olika karaktärer, beroende, oberoende, konflikt och allians. Men varför skall man behöva leta tusentals år tillbaka i tiden för att finna svar på vad som är acceptabelt beteende mellan en stat och dess invånare? Det behöver man förstås inte. Ur ett människorättsperspektiv är det irrelevant huruvida Kina ockuperar Tibet eller om Tibet skall ses som en del av staten Kina.

Dagens kinesiska kontroll över den tibetanska högplatån är något fullständigt nytt. Kina bryter i Tibet mot i princip var-

enda artikel i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Idag tycks försoning lika långt borta som för 60 år sedan.

I mitten finns Dalai Lama. Han är Kinas fiende nummer ett – i världen. Varken han själv pratar om förtryck och tibetansk autonomi eller inte så gör media det i de länder han besöker. Och han verkar aldrig tröttna på de där besöken – han reser från land till land, världen över.

I Kina, inte minst då i det av Kina kontrollerade Tibet, är han en paria. Förbjuden. Du kan inte läsa hans texter eller det som skrivs om honom i icke-kinesiska media. Att äga hans foto straffas hårt. Att tillbe honom är likvärdigt att vara separatist och fiende till staten.

Självmordningarna har pågått i över ett år nu. Det har blivit ett sätt att få uppmärksamhet för sina protester på ett sätt som andra stilla protester inte ger. Icke våld är tyvärr ganska opassande för moderna medier. Det händer liksom inget. De obehagliga bilderna av brinnande munkar och nunnor däremot sprider sig, de ger rubriker, de skapar trender på twitter och tvingar fram skarpa uttalanden från Washington. Det funkar.

Kinas svar på självmordningarna är i sig märklig läsning. En person som överlevde ett försök till självmord dömdes i en rättegång för ”försök till att störa den allmänna ordningen genom att ta livet av sig”. En annan person, vän till den förstnämnda, dömdes för ”hjälp till försök att störa den allmänna ordningen genom att ta livet av sig”.

Men utmaningen mot Kina tilltar alltså åter i styrka. Totalt är vi uppe i 41 personer som tänt eld på sig själva, varav minst 29 av dessa har omkommit. Uppmärksamheten har skapat oro men också momentum för motstånd, vilket under januari ledde till en serie protestmarcher. Kina besvarade protesterna med våld och minst fem döda, troligen fler.

Så inleddes ännu ett år i Tibet.

Den unga nunnan i filmen stannar kvar hos mig. Och hennes märkliga skanderande som följde henne in i döden.

”Long Live Dalai Lama”.

Hon skrek på engelska. *